

en el centre és 'galeria en la part superior de la casa amb barana i porxo' (cf. Cor., *VocAr.*, p. 37),⁴ ço que constitueix una de les accs. més conspícues de l'oc mod. *envan* (veg. *TdF*). En contra de l'opinió fins ara predominant, crec que no és més que una dissimilació (perfectament adaptada a les lleis de Grammont, puix que la *-n-* era intervocàlica) de *embanet diminutiu d'*emban* (també aranès, 'cobert a l'era'). És cert que fora de la Vall d'Arán s'ha generalitzat una forma amb afèresi (o mutilació del pseudo-prefix *em-*), i que d'aquest *balet* ja n'hi ha algun testimoni medieval (nc gaire antic, S. XIII): bearn. *balet* 'galerie' (no recent Lespy); en gascó pirinenc arriba *balet* fins a Gouelh (Vall de Luixon) i fins a la Ribera de Garona, arran de Sant Gaudens (*Bouts d. Moun.* XXI, 64, 67), i des d'allí s'estén més o menys al Nord amb alguna representació llenguadociana⁵ i fins al fr. SO.

Ací fou Jud que, al meu entendre, ens desvià, insinuant connectar-ho amb un gal BALO- (*Rom.* XLVII, 489): només una noteta breu i reservada; però partint d'això, Kleinhans suggerí a Wartburg que es podia postular un gal *BALAKO- com a ètímon de *balet*. Que Kleinhans no fos assalvat per escrúpols fonètics, ell que més que res era celtista, ho comprenem, però ja xoca més que Wartburg ho acceptés, quan hauria hagut de dir-li que -AKO- podrà donar *-e(t)* en parlars d'Oïl però de cap manera enlloc del domini occità; mala excusa donà parlant de «canvi de sufix». Tals canvis de sufix són sense exemple, i és evident que ací es tracta d'un mer postulat ad hoc, per fugir d'un honest «ignoramus» o vācuum etimològic. És indubtablement la forma aranesa la que ha restat fidel a l'origen: és la gran conca inicial de la Garona la que ens ha de guiar com a més conservadora, en un cas així, i no pas les terres, igualadores, de la plana.

L'eliminació del prefix *en-* i *and-* es repetiria en el basc *bandio* (amb la *i* secundària que sovint apareix en mots en *-io* d'aquesta llengua) «grange dans les fermes», bisc., guip.; i en altres dialectes, amb el pas de *b-* a *m-* (que gairebé és de llei en basc, en aquests contextos), *mandio* «granero» Guip. i Andoain, però «hangar» lab., bnav., «étable couverte en chaume» a Amikuse (bnav. NE.), «estacada gruosa de los fosos» Baztan (veg. Azkue; i Mitxelena, *Apell.*, § 249), amb el derivat *mandiota* «granero» guip. Una eliminació de prefix en els romanismes del basc no és un fet gens insòlit (*gertatu* ACCERTATUM, *erdeiñu* DIS-DIGNARE. Schuchardt, *Bask. u. Rom.*, p. 29); i aquí també pogué contribuir-hi el fet que *andi* 'gran' és tant basc com cèltic, per més que en basc segueixi i no precedeixi el substantiu, i així els bascofons pogueren tenir la impressió que era una espècie d'epítet desplaçat, a desfer-se'n com de cosa superflua.

Aquí ens ajudaria la toponímia. Sospito que una forma semi-basca del mateix mot la podem veure en tres NLL bearnesos: *Lar-mane* mas agregat a Ortés (ja *Larmano*, a. 1614), *Larmanou* despoblat del terme de Sedze (prop de Montaner), ja citat l'any 1675, i *Larban* mas, terme d'Asson prop de Nay, ja el 1540 El fet de ser tots tres «fermes» o «écarts» (segons

P. Raymond, *DictTopBPyr.*) està d'acord amb el sentit basc «granero, quadra, tejavana», acoblat ací amb un component bascoide que podria ser, sigui l'hipotètic si bé probable *Larr-* 'rierol' (veg. el meu treball *Top. Vasco-románica*, en *FoLiVa.*, 1973), o *larre* 'prat, pasturatge', si bé també es pot pensar en dissimilació *anban* > *arban i article aglutinat.

¹ *Blanquerna*, NCL II, 117.15; *embans*, 1.ª ed., p. 273; i el *BDLC* (IX, 118) cita la mateixa forma a la mateixa obra, cap. 76, n. 4. — ² L'atzar de la coincidència cronològica féu que no pogués ser incorporada en el *REW* (1.ª i 3.ª ed. guarden complet silenci sobre el problema) ni en el *FEW*, i que Bloch (que a penes pogué tenir temps de llegir el treball quan escriví el seu article) vacilli encara. — ³ No oblidem del tot que també s'hauria pogut pensar (jo mateix no ho descarto del tot, si bé no en veig indicis) que en lloc de l'adjectiu ANDE s'hagués tractat de la preposició-preverbi ANDEI- (=scr. *adbi-*, etc.), de caràcter locatiu. El paral·lel del *VERBANNOS* demostra que no és això sinó l'adjectiu ANDE 'gran'. — ⁴ En el Tarn-e-Garona *lu balèt* «der überdachte freie Platz vor einer Hallscheune», *VKR* VI, 77). — ⁵ També Garona avall es deu tenir consciència de la interdependència i inseparabilitat dels dos mots, puix que el narrador de Damazan (Lot-e-G.) defineix l'*embang* com «auvent, toiture de *balet*» (*Armanac d. Mount.*, 1926, p. 29).

ENVAIR, 'entrar amb força en un paratge per ocupar-lo', 'agredir', prové, per via semiculta, del llatí *INVĀDERE* id., derivat de *VADERE* 'anar'. □ 1.ª doc.: S. XIII, Jaume I.

Que l'usa tant en el sentit d'assalt d'una ciutat forta, com en el més general de 'agredir, danyar poderosament': «en aquest *envahir* que ls cujam fer ab lo fenèvol ---» (Ag., 224), «ab tant, lo quart dia ans que-l *enveyr* de la ciutat se faés, fo acort --- que faéssem conseyl general» (Ag., 129). Forma hereditària o quasi hereditària, amb correspondència en altres llengües germanes: oc. ant. *envazir*, fr. *envahir*, it. *invādere* (cast. ant. *embair* segueix camí semàntic diferent, i des del c. 1600 es generalitza allà el cultisme *invadir*).

Altrament també en cat. apareixen des d'antic variants menys purament romàniques, almenys en textos de llenguatge jurístic, religiós o altrament llatinitzant: «Si --- lo clamater, mogut de ira, robarà les coses de aquell, mobles, e *invadirà* les immobles», *Usatges* (text oficial, § 105, NCL XLIII, 235); cf., allí mateix, *esvasirà* i *evasesca*, p. 243; *esvasirà*, 275.21; *invasesca*, 275.3f. La forma *esvasir/evsair* en efecte, funcionava sovint com a mer duplicat d'*envair*, tot i que més tard s'hi anà marcant distinció més i més profunda (en l'article corresponent no caldrà ja que exposem gaire aquesta etapa inicial); «--- venc tanta de tempesta de pedra --- e significa la *invasió* que han los dimonis contra los christians; e, donchs, com los *invasirem* nosaltres? Ab la passió de Jhesuchrist; e ja primer l'*envasi* J. Chr.» (StVicentF (*Sermons* I, 206.6).

Sobretot des de fi del S. xv va prenent més àmbit